

kább felkeltve vezessük foglalkozásainkat. A program összeállításához óriási segítséget adott Könyves-Tóth Lilla és Katsányi Sándor: Fölfedezem a könyvtárát című kézikönyve. Igaz, hogy ez a könyv

középiszólások számára íródott elsősorban, de kis változtatásokkal jól felhasználhatják a gyermekkönyvtárosok is.

Halné Ruzsin Ilona
gyermekkönyvtáros, Tapolca

a könyvtárak történetéből

Táncsics interpellációja az Egyetemi Könyvtár érdekében

Az Egyetemi Könyvtár 1780 óta kapott kötelezpéldányokat, s ezt a jogát a Bach-korszakban egy 1852-es rendelet is megerősítette. A kiegészítés után az abszolutizmus alatt kiadott rendeletek nagy részét hatálytalanították — köztük olyanokat is, amelyek nemzeti szempontból hasznosak voltak. Ezen az alapon szüntették meg a nyomdatulajdonosoknak azt a kötelezettségét, hogy a sajtó alól kikerült művekből egy példányt a könyvtárnak adjanak. Köztudomású, hogy a könyvtár csak 78 esztendővel később, 1945-ben kapott újra jogot a kötelezpéldányokra. Az azonban nem, hogy Táncsics Mihály ebben az ügyben a képviselőház 1872. április 6-i ülésén interpellációt, azaz az ő fogalmazásával „kérdésvényt” intézett Pauler Tivadar közoktatásügyi miniszterhez. Bevezetésként elmondta, hogy az Egyetemi Könyvtárt sokkal többen látogatják, mint a kötelezpéldányokat kapó múzeumi és akadémiái könyvtárt. Tapasztalat útján győződött meg arról, hogy ez az intézmény nagyon szegény és hogy „különösen az újabb termékeket benne feltalálni alig lehet”. Ezért a következő kérdést intézte a miniszterhez:

„Tudva azt, hogy a közművelődés nemcsak az úgynevezett rendes iskolákban használt kézi könyvek által mozdítatik elő, hanem mindennemű nyomtatványok által is.

Tekintve, hogy korábbi időkben hozott törvény szerint csak a nemzeti múzeumot és magyar akadémiát illetőleg határozottatott, hogy ez intézetekbe a sajtó alól kikerült bármiféle nyomtatvány küldessék be;

tekintve, hogy az egyetem könyvtárát sokkal többen látogatják és használják, mint az előbbi két intézetet, mégis a nyomdászok nem köteleztetnek oda, sajtótermékeikből példányokat küldeni, holott éppen az egyetemi könyvtárban kerestetnek leginkább az újabb irodalmi termékek, de nem találtnak; kérdem a t. közoktatási miniszter urat:

Nem látja-e szükségesnek akkép intézkedni, hogy az ifjú nemzedéknek leginkább kezügyébe eső egyetemi könyvtárba mindennemű sajtótermék beszoigáltassék?”

Pauler válaszában elmondta, hogy az Egyetemi Könyvtár dotációja nem sok: két részből tevődik össze, az 5000 forintos állami költségvetésből és az újonnan felvett hallgatók által fizetett iktatási díj feléből. Könnyen megmagyarázható, hogy ebből minden újabb irodalmi termék nem szerezhető be, mert „az egyetem resszortjához a hittan, a jog- és államtudományokon kívül az orvosi és természettudományok, a filozófia, filológia, történelem stb. tartozik”. Ezután, mintha elfelejtette volna azt, amit a beszerzési keret és a beszerzendő művek száma közti aránytalanságról mondott, a következő kijelentést tette: „Nem kétfem, hogy miután a könyvtár jeles igazgatójában [Toldy Ferencben] a magyar irodalomtörténet legeslegilletékesebb ismerőjét tiszteljük, figyelmét ki fogja terjeszteni ezen irányban” és pótolni fogja a hiányokat. A nyomdatulajdonosoknak azonban a sajtótörvény és egy 1844-es királyi rendelet szerint csak az akadémiái és a múzeumi könyvtár részére kell kötelezpéldányt adni. Kényszeríteni nem lehet őket, legfeljebb felhívás útján figyelmeztetni, hogy erkölcsi kötelességük az országot leg többet használt könyvtárának gazdagításához hozzájárulni.

Táncsics természetesen nem volt megelégedve ezzel a válasszal. Viszontválaszában utalt arra, hogy egy ilyen felhívás mit sem ér, hiszen a nyomdák még a múzeumnak és az akadémiának sem küldik meg rendszeren sajtótermékeiket. Azt szerette volna hallani a minisztertől, hogy az Egyetemi Könyvtár érdekében törvényjavaslatot fog előterjeszteni.

A képviselőház más nézetet vallott, tudomásul vette Pauler feleletét és ezzel az ügy háromnegyed évszázadra lekerült a napirendről.

Vértesy Miklós